

Заедничкиот стратешки план на Стејт депарментот содржи седум цели: воспоставување мир и безбедност, правично и демократско управување, вложување во човечки потенцијал, унапредување на стопанскиот развој и просперитетот, хуманитарна помош, унапредување на меѓународното разбирање и толеранција, како и јакнење на американските конзуларни можности за управување. Планот е мошне амбициозен и бара ангажирање на најквалитетните американски дипломатски умови доколку се сака негово успешно спроведување. Оние кои ќе бидат негови мисионери ќе мора да се придржуваат кон следното: лојалност и посветеност на САД и американската нација, придржување кон највисоките етички и морални стандарди за зачувување на интегритетот на личноста, да поседуваат способност за индивидуално работење...

Пишува: Мишко ТАЛЕСКИ

Последниве неколку години американската стратегија за надворешна политика претрпе чести и радикални промени, незапамтени за било која друга држава. Се разбира, околностите кои се случуваат во светот, како и улогата на официјален Вашингтон, која ја има во светското општество им дава право на Американците да се прилагодуваат на состојбите и на потребите. Па, оттука досега Белата кука неколку пати предлагаше зголемување на воениот буџет за Ирак и за Авгани-

ЛИБЕРАЛНАТА ДЕМОКРАТИЈА - ОСНОВА ЗА АМЕРИКАНСКАТА НАДВОРЕШНА СТРАТЕГИЈА

СВЕТСКА ЕКСПАНЗИ ЛИБЕРАЛИЗАМ

тан, чин кој наидуваше на остри критики од демократите во Конгресот и во Сенатот. Понатаму, последниве неколку месеци стратегијата за Иран и за Северна Кореја почна да добива поинаков тек со отворените изјави дека и воените опции не се исклучени. Антиракетниот штит, исто така, сериозно влегува во националната стратегија за американското општество... Сите овие проекти низ светот недвосмислено ги насочија американските стратегии сериозно да размислуваат за промена на националниот курс на земјата по многу прашања.

НОВА ПРОВОКАЦИЈА ЗА ИСТОКОТ

Кон средината на април оваа година во САД е објавен т.н. Заеднички стратешки план на Стејт депарментот и на Американската агенција за меѓународен развој (УСАИД). Станува збор за петгодишен план во кој централна улога ќе има трансформационата дипломатија. Сè е по налог на државниот секретар Кондолиза Рајс. Според новата стратегија на Вашингтон, светот не треба да се прифати ваков каков што е во моментот, туку треба да се настојува тој да се промени во посакуваната насока, во духот на американските либерални вредности, кои прераснуваат во универзални. Дипломатите на Стејт депарментот, кои работат низ светот, ќе бидат главните предводници и двигатели на

системот на трансформирање на соодветните држави. Значи, накратко кажано, светот ќе треба полесно да ги прифаќа американските начини на демократска преобразба. Во планот децидно е наведено - Стејт депарментот и УСАИД имаат заедничка цел за развој на иднината и слободата, безбедноста и просперитетот за доброто на народот на САД и на целиот свет.

Белата кука, според зацртаното, ќе се залага за "развој на демократските институции во секоја нација за да се укине тиранијата". За да се оствари оваа импозантна цел, на Америка ѝ е потребна развиена, распространета и, пред сè, професионална дипломатска мрежа, која ќе треба да ги натера и останатите земји да го прифатат тоа. Тука веќе настанува проблемот. По неколкуте воени интервенции низ планетата мислењето за САД од страна на некои држави е прилично негативно, па во овој нов обид гледаат уште едно средство за продолжување на хегемонизмот кој, според нив, одамна се практикува на сите континенти.

Но, идејата е интересна. Потребен е само вистински пристап, искрени намери, доволно пари за да може тоа да се спроведе. Веројатно ќе треба да се промени и формулацијата на стратешката цел, која гласи дека американските либерални вредности треба да се пресликаат во други земји. Досега е јасно дека новата американска дипломатска стратегија е иницирана од сè поголемото нарушување на безбедноста, па

оттука треба со здружени сили да се атакува врз индивидуите и организациите кои секојдневно уриваат и убиваат. Сепак тоа да е корисно и потребно, сепак со овој обид светот како да се втурнува во некаков облик на вонредна состојба. Да се анимираат сите земји да пристапат во т.н. дипломатска мобилизација е процес кој надминува партнерство и сојузничтво. Неспорно е дека стратегијата на Стејт депарментот ќе наиде на одобрување кај поголемиот број земји во светот, неспорно е дека доколку таа се реализира така како што е планирана тогаш ќе ги избави од многу неволји сиромашните, небезбедните, жедните за мир. Но, истовремено стратегијата ќе ги испровоцира поголемите, ривалите и соперниците. Ќе го продлабочи јазот со Русија, со Кина, со дел од европските земји. Затоа тој план може да се разбере и како нова трка меѓу моќните во освојувањето на земјите по принципот на неоколонијализмот.

БАЛКАНОТ И НАТАМУ НЕРЕШЕНА ЕНИГМА

Наредниот петгодишен план на американската дипломатија секако свој акцент става и на развојот на состојбите на Балканот. Главен приоритет ќе биде Косово и нормализацијата на општественото живеење таму, преку инвестиции, развој и институционални реформи. Секако, тоа е невозможно да се спроведе без соодветна развојна помош за земјите од опкружувањето - Србија, Македонија, Босна и Херцеговина и Црна Гора. Целта која се сака да се постигне е "ублажување на ефектите од прелевањето на косовскиот исход на нивна територија".

Целта која се сака да се постигне е "ублажување на ефектите од прелевањето на косовскиот исход на нивна територија".

ИЈА НА АМЕРИКАНСКИОТ

"Нашите дипломати, државни службеници и странски државјани кои ги има во 260 дипломатски и конзуларни мисии во 163 земји, ќе имаат двојна задача - да ја претставуваат Америка и да го спроведат проектот на либералната демократија во соодветните држави. Ќе укажеме на секоја неморалност кога е во прашање идеологијата на омразата, која го поттикнува дивниот екстремизам, ќе ги поставиме темелите на новиот економски развој, човековите права, ќе ја браниме демократијата со сите средства. Тоа е борбата од која нема никогаш да отстапиме".

Кондолиза Рајс

УРИВАЊЕ НА ПОСЛЕДНИТЕ КОМУНИСТИЧКИ БАСТИОНИ

За реализација на овој план, американската надворешна политика очекува поддршка и помош од НАТО, од ЕУ, од ОБСЕ и од други влијателни институции кои имаат голема контрола од Вашинг-

тон. Со тоа Европа претставува платформа за глобалната трансформација на светската дипломатија и без неа плановите за Иран или за Северна Кореја би биле практично неостварливи. Европските партнери со тоа имаат клучна улога за одржувањето на активностите во овие кризни подрачја. Ако се погледне статистички, речиси 80 отсто од денешните воени трупи во Ирак и во Авганистан се неамерикански. Европската унија досега вложила повеќе од

милијарда долари за обнова на овие земји, а НАТО добива сè позасилена улога кога се во прашање воените кризи. Европа е клучен сојузник и во решавањето на проблемите во Палестина, во африканските земји, на Косово... Сè ова е доволно Европа без исклучок да ја прифати новата дипломатска стратегија на Стејт депарментот, која се залага за ширење на либералните вредности на американското општество, кое ќе има цел подобрување на безбедносните прилики во земјите каде што денес се војува. По ова прашање поделби ќе има и во Европа, но се проценува дека крајниот епилог од кампањата ќе биде продолжување на досегашниот курс на релациите меѓу Брисел и Вашингтон.

Сепак, во стратешкиот план свое место како "пациент" има и Европа. На нејзината територија сè уште постојат спорни региони кои чекаат период на демократско трансформирање, па оттука и таму ќе се применат средства кои ќе значат транзиција на состојбите на Косово, во Србија, Молдавија, во Белорусија, вклучувањето на Турција во ЕУ, што е најболен проблем за европското проширување и сл. Иако во дел од овие земји постои демократски напредок, сепак тие сè уште се соочени со посткомунистичката ерозија на општествата (митото, корупцијата, организираниот криминал). Ќе се вложува во безбедноста на Косово, а со тоа и за доброто на целиот Балкан, ќе се чува целовитоста на Грузија, на која денес ѝ се заканува опасност од референдуми за самоопределување на некои области во неа, ќе се продолжи со помагање на прозападниот дипломатски курс на Ук-

Свет

ЕУ - ГЛАВЕН СТРАТЕШКИ ПАРТНЕР ЗА НАМЕТНУВАЊЕ НА ЗАПАДНИТЕ ВРЕДНОСТИ

раина, кој денес е засенет од проруските сили на Јанукович и низа други проблеми. Секако, најголем дострел за западните демократии ќе биде соборувањето на автократскиот режим во Белорусија, кој денес силно е приврзан кон Кремљ. Минск е последниот комунистички бастион во Европа, кој треба да се урне. За тоа се согласуваат и европските земји и САД.

ЗА АМЕРИКАНСКО - РУСКИТЕ ОДНОСИ

Специфично место во агендата на Стејт депарментот заземаат односите

со Русија. Во тој дел Вашингтон е благонаклонет кон градењето партнерски и сојузнички, а не ривалски односи со Москва. Борбата против тероризмот и стопирањето на развојот на нуклеарно оружје се меѓу приоритетните точки за заедничка соработка. САД се загрижени за сè поголемата централизација на моќта во Кремљ, притисокот врз невладините организации и медиумите, како и зголемената улога на руската Влада во економските сфери. Вашингтон ќе се обиде, покрај неутрализирањето на овие, за него наводни девијации, истовремено да се фокусира и врз стопирањето на продажбата на руско оружје на Иран, Сирија и на Венецуела, земји кои ѝ задаваат проблеми на меѓународната заедница. Политиката на Русија кон соседните земји, исто така, претставува предизвик на кој САД ќе стават значаен акцент. Поддршката на Москва на сепаратистичките пројави во Грузија и во Молдавија се целосно неприфатливи за американската дипломатија. Сепак, разврската и на тие спорни области ќе зависи од крајниот исход за статусот на Косово, кој би можел да се рефлектира и на други места. Како и да е, САД посакуваат Русија да прерасне во отворен, демократски и стабилен геополитички

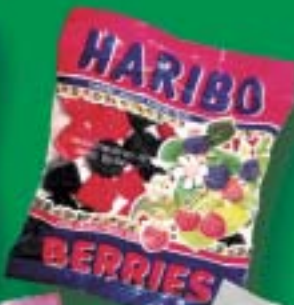

Во денешните светски околности се препознаваат само интереси. Секој документ кој ќе произлезе

со насоката демократски и либерален е подведен повторно на нечији интереси. Војните во Ирак и во Авганистан се водат за интереси, и независноста на Косово претставува нечиј интерес... Оправдувањата дека големите сили се вклучени во спомнатите проекти за да ги одбранат демократските интереси и човековите права се второстепени и не толку битни колку интересите. Сè друго е фарса и замижување пред вистината и реалноста.

партнер, барем ако се има предвид петгодишниот стратешки план на Стејт депарментот. Но, во истиот план стои и дека Вашингтон остро ќе ѝ возврати на Москва доколку не се придржува до демократските начела кои ги заговара западната хемисфера.

NOVATEX-SKOPJE

HARIBO

СЕКОЕ ДЕТЕ ГИ САКА
И ВОЗРАШНИТЕ ИСТО ТАКА

НОВАТЕКС - СКОПЈЕ

Тел. 02 309 71 53
02 309 71 67

e-mail: novatex@mt.net.mk

www.novatex.com.mk